

ROZPOZNAWANIE PREDYSPOZYCJI I TALENTÓW

WPROWADZENIE I ĆWICZENIA

Współczesny rynek pracy

Współczesny rynek pracy dynamicznie się zmienia. Zawody i profesje pojawiają się i znikają. Osoby młode wchodzące na rynek pracy muszą mierzyć się ze zmieniającymi się informacjami napływającymi do nich w kwestiach preferencji pracodawców. Coraz rzadziej jest tak, że młody człowiek zostaje w swojej pierwszej pracy. Ze swojego doświadczenia zawodowego pamiętam, że w mojej pierwszej pracy byli pracownicy, którzy pracowali tam ponad 25 lat. Dla mnie wtedy było nie do pomyślenia, żeby spędzić w jednym miejscu tyle czasu. Po dwóch latach już tam nie pracowałam. Takie podejście do rynku pracy jest cały czas obecne wśród młodych ludzi, a wybór ścieżki edukacyjno-zawodowej staje się nie tyle jednorazowym wydarzeniem (25 lat w jednym miejscu), ile procesem rozwojowym, który dokonuje się przez całe życie. Współczesne doradztwo zawodowe powinno zatem mieć charakter procesu, którego celem jest ułatwienie młodemu człowiekowi poszukiwanie własnej drogi życiowej. Trudno dziś mówić o wyborze zawodu rozumianym jako wybranie konkretnej postaci przyszłej aktywności zawodowej. Od lat mówi się o konieczności liczenia się z wielokrotną zmianą miejsca pracy, jej zakresu obowiązków, charakteru, a nawet zawodu.

Istotne wydaje się też przygotowanie młodych ludzi do życia w świecie ciągłych zmian wiąże się zarówno z wyposażaniem ich w:

- odpowiednią wiedzę o przemianach, ich kierunkach, prawidłowościach,
- umiejętności funkcjonowania w dynamicznym układzie społecznym,
- odpowiednie nastawienie do zmian – akceptacja i pozytywne wartościowanie zmian.

Istotne z punktu widzenia przyszłych pracodawców wydaje się wyposażenie młodego człowieka w wiedzę, jakie są jego mocne strony, w czym jest dobry. Jak również przygotowanie go do zmienności na rynku pracy. Uczniowie powinni potrafić odpowiedzieć sobie na pytanie, jakie są jego zalety, jak je rozwijać? Jak może to wpłynąć na ich przyszłe życie zawodowe?

Mocne strony i talenty

Talenty to nasze zalety, to nasz potencjał osobisty. Dotychczas bardzo często, w różnych aspektach życia (np. szkoła – ocenianie) młodego człowieka dominowała koncentracja na wadach, czyli tym, czego brakuje. Koncentrując się na niwelowaniu wad nie rozwijamy zalet, czyli mocnych stron. Działanie skoncentrowane na rozwijaniu zalet (mocnych stron) wzmacnia je, jednocześnie minimalizując wady. Jeśli dane stanowisko jest dla pracownika frustrujące, stale doświadcza poczucia dyskomfortu, to znaczy, że nie jest zgodne z jego talentami. Należy pomyśleć wtedy o dopasowaniu stanowiska do pracownika, a nie na odwrót. Praca na stanowisku zgodnym z mocnymi stronami i talentami zachęca do rozwoju potencjału osobistego danego pracownika i sprawia, że pracownik „czuje się na swoim miejscu”.

Rozpoznawanie mocnych stron i talentów w pracy z uczniami

Podczas pracy z uczniami ważne jest pokazać im jakie mają predyspozycje, jakie są ich mocne strony, by w przyszłości mogli samodzielnie i sprawnie poruszać się po rynku pracy. Znając swoje talenty znacznie łatwiej będą mogli odnaleźć się w kolejnych organizacjach, bowiem będą posiadali wiedzę o swoich preferencjach (zarówno w sposobie działania, ale też oczekiwaniach i marzeniach zawodowych).

Aby Ci to ułatwić do niniejszego materiału dołączony jest zestaw ćwiczeń mogący ułatwić i uzupełnić przeprowadzenie zajęć z zakresu rozpoznawania predyspozycji i mocnych stron uczniów.

Podsumowanie

W literaturze przedmiotu znaleźć można wiele definicji talentu. Analiza porównawcza tych definicji prowadzi do wniosku, że:

- potencjał i zdolności to główne wyróżniki talentu. Wśród innych można wymienić między innymi: motywację, wiedzę, umiejętności praktyczne, system wartości;
- działaniami charakterystycznymi dla talentu są kreowanie, tworzenie, wnoszenie czegoś nowego do organizacji, inspirowanie, wpływanie na innych, realizowanie; oraz w zakresie procesów psychicznych: postrzeganie, rozumienie i odczuwanie;
- przedmiotem oddziaływania talentu w pierwszej kolejności jest przedsiębiorstwo, następnie osiągnięcia, wyniki czyli szeroko pojęta efektywność pracownika. Dalej są cele, rozwój w połączeniu z pasją czy praca sama w sobie (Wiernek, 2014).

Bibliografia:

Łoskot, Małgorzata (2019): Doradca zawodowy, Głos Pedagogiczny Nr 108 (maj 2019)

Wiernek Bogusław (2014): Zarządzanie talentami; *Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Krakowie*, 2014, 32, 54 - 63

Wołk, Zdzisław: Poradnictwo zawodowe w Polsce w świetle współczesnych przemian cywilizacyjnych, Uniwersytet Zielonogórski

Ćwiczenia dla uczniów pomagające określić predyspozycje i talenty

Zachęcamy do wykonania z uczniami zestawu poniższych ćwiczeń. Ćwiczenia te pomagają w odkrywaniu talentów i planowaniu przyszłości, ułatwiają młodym ludziom znalezienie odpowiedzi na pytanie, co robić w życiu.

Każde ćwiczenie może zająć od 20 do 40 minut. To od Ciebie zależy, ile ćwiczeń wykonasz z uczniami. Zaproponowane ćwiczenia należy dość ostrożnie omawiać, są to ćwiczenia indywidualne, więc omawianie ich na forum klasy może być dość problematyczne. Możesz zrezygnować z grupowego analizowania i omawiania ćwiczeń. Ten czas możesz przeznaczyć na indywidualną refleksję uczniów po wykonaniu ćwiczenia.

Zaproponowane ćwiczenia są spójne z prezentacją dotyczącą siedmiu talentów. W nawiasach oznaczono talent, którego dotyczą, cyfra pozwala dopasować talent do numeru w prezentacji, która jest dołączona do materiałów).

ĆWICZENIE 1: *Moje mocne strony (wiedza i umiejętności–1, cechy– 2)*

Ćwiczenie możesz wykonać z uczniami w dwóch wersjach:

Wersja 1: Uczeń sam wymienia swoje mocne strony. Może to zrobić w tabeli (wzór poniżej)

Wiedza i umiejętności Na czym się znam? Co przychodzi mi łatwo?	Cechy Jaki jestem?

W kolumnie pierwszej uczeń wypisuje rzeczy, które ma opanowane na wysokim poziomie (wg jego oceny). Wiedza i umiejętności mogą dotyczyć każdej dziedziny życia, np. gotowania, tańca, opieki nad rodzeństwem, obsługi urządzeń biurowych, orientacji w terenie itp.

W sytuacji, gdy któryś z uczniów oznajmi, że nie ma żadnej wiedzy i umiejętności opanowanej na tak wysokim poziomie, by ją opisać zachęć, by wpisał chociaż trzy, nawet na siłę.

W drugiej kolumnie uczniowie wpisują pozytywne cechy swojego charakteru, np. punktualność, uczciwość, życzliwość, sumienność, itp.

Wersja 2: Siadacie w kręgu. Uczniowie wykonują tabelę jak w wersji pierwszej. Następnie wypełniają tabelę każdy dla siebie (czas: ok. 4 – 5 min). Następnie podają kartę osobie np. po prawej stronie i ta osoba dopisuje przynajmniej jedną rzecz. Mogą się powtarzać – będzie to ważna informacja dla właściciela karty. Na zakończenie karta wraca do właściciela. To czas na indywidualną refleksję uczniów. Poproś uczniów, by na swoich kartach podkreślili trzy cechy dopisane przez innych, z którymi najbardziej się zgadzają oraz zakreślenie trzech informacji, które ich najbardziej zaskoczyły.

ĆWICZENIE 2: Jak lubisz działać? (preferencje– 3)

W tym ćwiczeniu skupicie się na określeniu preferowanych form działania, spędzania czasu wolnego i pracy.

Poniżej widzisz listę określeń dotyczących preferowanych sposobów funkcjonowania. Dla każdej pary określ uczeń wybiera jedną liczbę, która go opisuje. Należy przypomnieć, że nie ma tu złych ani dobrych odpowiedzi – każdy jest inny i inaczej lubią spędzać czas.

Jak lubię działać?

w samotności	4	3	2	1	0	1	2	3	4	z ludźmi
zawsze z planem	4	3	2	1	0	1	2	3	4	spontanicznie
wolno	4	3	2	1	0	1	2	3	4	szybko
kierując się sercem	4	3	2	1	0	1	2	3	4	kierując się rozumem
w pomieszczeniu	4	3	2	1	0	1	2	3	4	na powietrzu
na wsi	4	3	2	1	0	1	2	3	4	w mieście
pod presją czasu	4	3	2	1	0	1	2	3	4	bez presji czasowej
mając wszystko poukładane	4	3	2	1	0	1	2	3	4	w twórczym chaosie
współpracując	4	3	2	1	0	1	2	3	4	rywalizując
oceniając	4	3	2	1	0	1	2	3	4	obserwując
z ciągle nowymi osobami	4	3	2	1	0	1	2	3	4	z tymi samymi osobami
patrząc jak robią to inni	4	3	2	1	0	1	2	3	4	przewodząc
doradzając	4	3	2	1	0	1	2	3	4	słuchając
odtwarzając	4	3	2	1	0	1	2	3	4	stwarzając

Jak lubisz działać? – preferencje

ĆWICZENIE 3: Doświadczenia– 4, Motywy i wartości– 5, Sweet spot – 6)

To ćwiczenie składa się z kilku etapów. Planując wykonanie go z uczniami przeznacz na nie więcej czasu (możesz potrzebować np. dwóch lekcji). Zaplanuj dzień, kiedy wykonasz z klasą ćwiczenie. Poproś, by przynieśli wtedy do szkoły małe karteczki (mogą być pocięte z kartki a4). Każdy będzie potrzebował około 20 sztuk.

Doświadczenia

Do wykonania ćwiczenia uczniowie będą potrzebować trochę przestrzeni (możesz poprosić, by schowali książki i inne przybory do plecaka). Kiedy już każdy będzie miał trochę wolnej przestrzeni, przygotowane małe karteczki i długopis poproś, by wypisali najważniejsze **wydarzenia** ze swojego życia, pozytywne i negatywne (jedno wydarzenie = jedna karteczka). Wydarzenia mają dotyczyć, tego co spotkało uczniów, tego, co sami robili, mogą być zarówno te znaczące, jak i te mniej znaczące np.:

- gra w szkolnej reprezentacji siatkówki
- operacja wyrostka w podstawówce
- wolontariat w schronisku dla zwierząt
- prowadzenie audycji w radiowęźle
- rozstanie z dziewczyną/chłopakiem
- występy w teatrze/chórze

W kolejnym etapie poproś uczniów, by ułożyli przed sobą karteczki chronologicznie: od najwcześniejszych do najpóźniejszych wydarzeń:

□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---

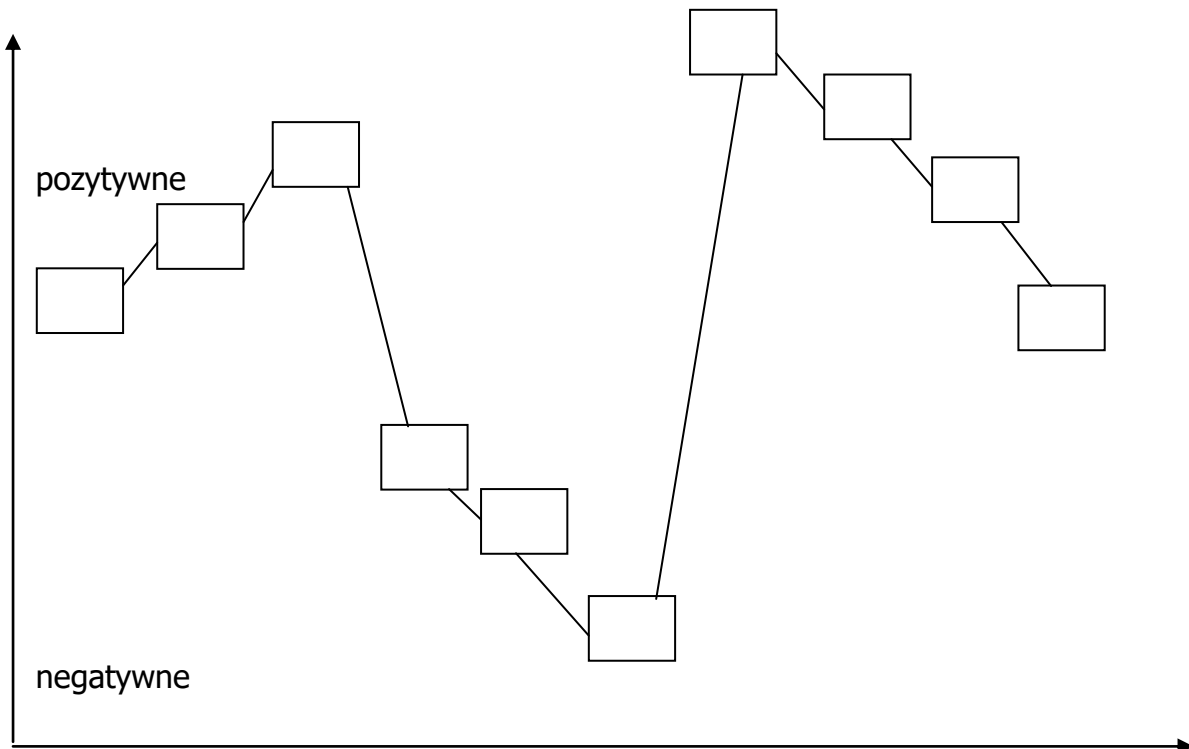
Czas

W kolejnym etapie poproś uczniów, by wydarzenia pozytywne (te, które im się podobały, które chcieliby przeżyć jeszcze raz) przesunęli do góry (najbliżej strzałki czasu, czyli trochę do góry te najmniej pozytywne, a najbardziej do góry, te najbardziej pozytywne). Podobnie należy postąpić ze zdarzeniami negatywnymi (czyli

Projekt Gry biznesowe innowacyjną metodą edukacji ekonomicznej i rozpoznawania predyspozycji uczniów realizowany jest z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej

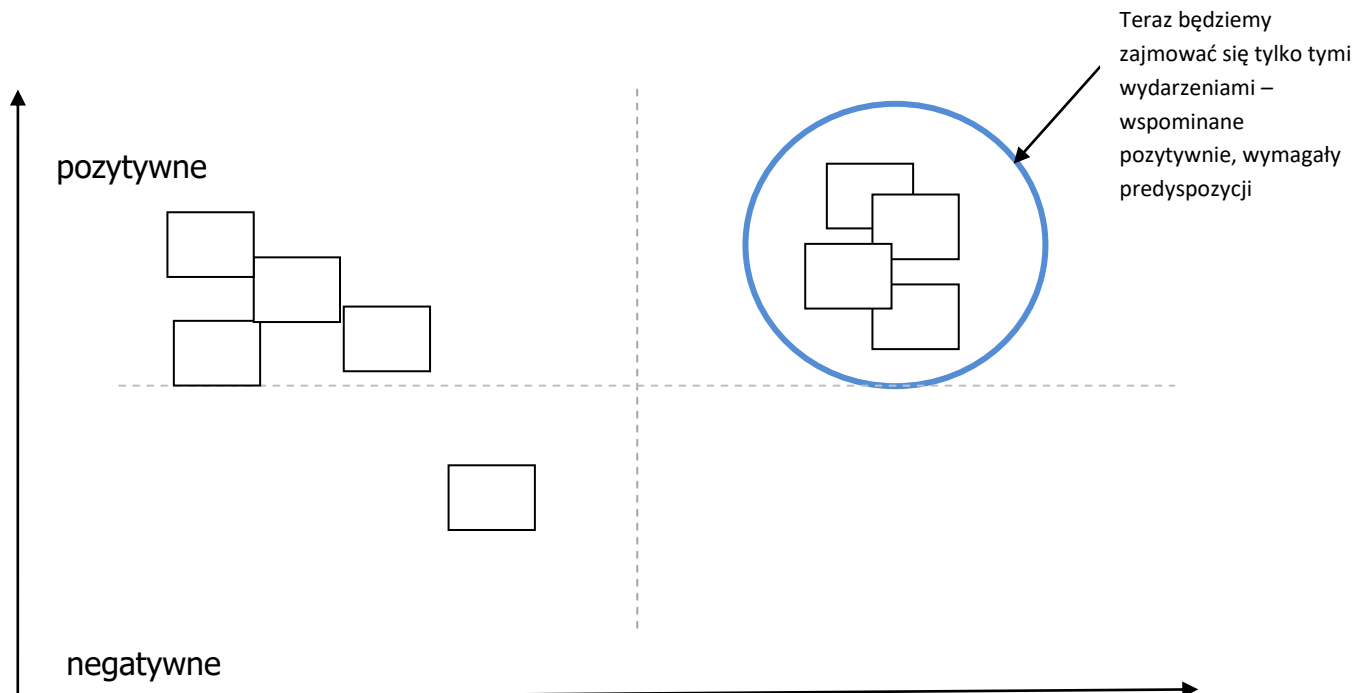
takimi, do których nie chcieliby wracać). Trochę w dół należy przesunąć te najmniej negatywne, a najbardziej w dół najbardziej negatywne. Każdy z uczniów otrzyma indywidualną oś swojego życia – wydarzenia można połączyć linią, co będzie świadczyć o ciągłości tych doświadczeń:

Uczniowie mogą zrobić zdjęcie swojej osi życia ☺

To jeszcze nie koniec! W dalszej części poproś uczniów, by przemieszczali karteczki w liniach poziomych w następujący sposób:

- zapominają o chronologii
- po prawej stronie umieszczają wydarzenia, w których używali maksimum swoich umiejętności, wiedzy, dobrych cech
- po lewej stronie umieszczają te, które nie wymagały od nich tych predyspozycji
- przypomnij, żeby nie przesuwali karteczek góra – dół

Sweet spot

Sedno ćwiczenia: Poproś uczniów, by zastanowili się, co łączy te wydarzenia (z prawej górnej części). Prawdopodobnie wśród nich są **sweet spoty** poszczególnych uczniów. Do wyjaśnienia pojęcia sweet spot możesz wykorzystać prezentację, albo po krótko wyjaśnić, że są to takie wydarzenia, podczas których uczeń pomyślał sobie, że właśnie do tego jest stworzony. Poproś, by uczniowie zastanowili się, co wspólnego jest w tych wydarzeniach. Możesz zadać uczniom następujące pytania:

- Jakich zdolności, siły i talentu musiałeś/aś użyć?
- Jakie były motywy twojego działania i wartości leżące w nim? (do tego może być pomocna lista kolejnego etapu ćwiczenia)
- Jakie były okoliczności, kiedy to robiłeś?
- Jakie relacje? Z kim to robiłeś? Czy ktoś ci pomógł? Czy ty pomagałeś komuś?
- Co sprawiło, że pomyślałeś o tym wydarzeniu: Właśnie po to jestem stworzony?

Motywy i wartości

Na kolejnej stronie znajdziesz spis motywów i wartości, którymi najczęściej kierują się ludzie. Przygotuj taką listę dla każdego ucznia. Poproś uczniów, by zaznaczyli te, o których mogą powiedzieć, że leżą u podłoża wszystkich wydarzeń opisanych przez uczniów na ich karteczkach (lista wartości na osobnej stronie, by można niej było łatwo z niej skorzystać). Poproś, by uczniowie wyraźnie zaznaczyli motywy i wartości, które wybrali.

Pytanie do uczniów: Czy zwrócili uwagę, że podczas zastanawiania się nad wydarzeniami ze swojego życia łatwiej było ci myśleć o swoich motywach i wartościach, niż gdybyś nie wspominał tych wydarzeń?

Aktywność fizyczna	Niebezpiecznie	Rozwój
Bezpieczeństwo	Niezależność	Różnorodność
Biurko	Odpoczynek	Ryzykownie
Chęć zmiany	Osiągnięcia/nagrody	Satysfakcja
Ciężka praca	Pomoc innym	Sztuka
Czytanie	Poszukiwanie sensu	To mi przychodzi z
Dobrobyt	Potrzeby społeczności	łatwością
Dramatopisarstwo	Praca fizyczna	Twórcze pomysły
Duchowość	Prestiż i uznanie	Twórczość
Działanie	Produktywność	Umiejętność
Hobby	Przygoda	W domu
Inspirowanie innych	Przyjaźń	Wiedza
Komputer	Przywiązanie do miejsca	Władza
Ludzie	Przywódstwo	Wnoszenie wkładu
Miłość	Radość	Wyzwanie
Misja życiowa	Religia	Zabawa
Muzyka	Rodzina	Zdrowie
Myślenie	Rozwiązywanie problemów	Zgoda
Na zewnątrz		Zwierzęta
Narzędzia		
Nauka		
Nauka/wiedza		

ĆWICZENIE 6: Co chciałbym robić? (marzenia- 7)

Powiedz uczniom, że do tej pory przedstawiali informacje sobie, a dzisiejsze ćwiczenie polega na marzeniu. Poproś uczniów, by wyobrazili sobie, że mają bardzo dużo pieniędzy, ale mogą je wykorzystać tylko na naukę. Mogą to być studia, kursy, szkolenia, ale też podróże, spotkania ze znanymi ludźmi itp. Jak wydadzą te pieniądze w ciągu jednego roku?

Następnie powiedz, że czas na naukę już minął i muszą wziąć się do czegoś konstruktywnego. Ale nadal mają dużo pieniędzy, tylko nie mogą ich wydać na siebie. Muszą je wydać na rzecz osób, które znają osobiście, zatem, jeśli chcą wesprzeć szkołę w Afryce, to muszą tam pojechać i poznać ludzi, którym ta szkoła będzie służyła. Znowu planują rok takiego wydawania pieniędzy.

Powiedz teraz, że czas nauki i wydawania pieniędzy minął. Fundusze się skończyły. Muszą znaleźć pracę. Zapytaj, co by chcieli robić i gdzie pracować po takim roku pomocy dla innych.

Po wykonaniu wszystkich etapów ćwiczenia poproś, by każdy uczeń wypełnił tabelę:

<p>Czas na naukę Czego się uczę, gdzie i jak?</p>
<p>Czas dla innych Komu pomagam, gdzie i jak?</p>
<p>Co robię po tym czasie? Gdzie jestem? Jak pracuję?</p>

Ćwiczenia opracowano na podstawie:

Czakon, M (2019): Jak uczyć skuteczności, Centrum Dobrego Wychowania 2019